

Ανεμοπετάλιο

Τόμ. 3, Αρ. 3 (2024)

Ανεμοπετάλιο

Η Συμβολή του Παραμυθιού στην Ανάπτυξη του Παιδιού

Μαρία Παρ. Σταθέα

doi: [10.12681/anem.38418](https://doi.org/10.12681/anem.38418)

Copyright © 2024, Μαρία Παρ. Σταθέα

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4##).

Η Συμβολή του Παραμυθιού στην Ανάπτυξη του Παιδιού¹

Μαρία Παρ. Σταθέα

Φιλόλογος-συγγραφέας
mariaps56@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μια θεωρία για την προέλευση των παραμυθιών υποστηρίζει ότι προέρχονται από την Ινδία και τους ηλιακούς μύθους και άλλη πως οι ινδικοί μύθοι προήλθαν από τους Ελληνικούς μύθους του Αισώπου. Τα παραμύθια τα μετέφεραν οι τσιγγάνοι σε όλον τον κόσμο, ενώ πριν από τον 10ον αιώνα μ.Χ. διαδίδονταν μέσω των Μογγόλων στην Ευρώπη. Στην αρχαία Ελλάδα απόγονοι των παλαιών παραμυθιάδων θεωρούνται οι αοιδοί, ενώ στους Ελληνιστικούς χρόνους υπήρχαν επαγγελματίες αφηγητές, οι λεγόμενοι «αρετολόγοι».

Τον 19ον αιώνα ο Δανός Χανς Κρίστιαν Άντερσεν (1805), οι Γερμανοί αδελφοί Γκριμ (1822) γράφουν παραμύθια ή συγκεντρώνουν θρύλους και ο καθηγητής πανεπιστημίου Ρώσος Βλαντιμίρ Προπ (1895-1970) ασχολείται με τη μορφολογία των παραμυθιών (1928). Στην Ελλάδα έχουμε λαογράφους μελετητές (Νικόλαο Πολίτη, Γεώργιο Μέγα, Στίλπωνα Κυριακίδη, Δημήτριο Λουκάτο, Μιχάλη Μερακλή, Μηνά Αλεξιάδη, Ευάγγελο Αυδίκο) και αφηγητές παραμυθιών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε λαού, στο λαϊκό κυρίως παραμύθι, μεταδίδουν αξίες και γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς διευρύνοντας την φαντασία και τους πνευματικούς ορίζοντες των παιδιών. Ο ρόλος των παραμυθιών είναι συμβουλευτικός, προτρεπτικός, παραινετικός, μορφωτικός, εκπολιτιστικός. Τα παραμύθια προσθέτουν στο παιδί πλούτο λεξιλογίου, ικανότητα έκφρασης και σωστής χρήσης της γλώσσας, καλλιεργούν την αισθητική του και την κριτική σκέψη του, ψυχαγωγούν, προβληματίζουν και διαπαιδαγωγούν χωρίς να αποχαυνώνουν με το εξωπραγματικό τους περιεχόμενο.

Οι γονείς επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν όχι μόνο την υλική αλλά και την πνευματική τροφή για τα παιδιά τους, προσπαθούν να τους μάθουν τον κόσμο. Να τους διηγηθούν πολλά ή να τους διαβάσουν βιβλία, βιβλία που το περιεχόμενό τους να συνάδει κάθε φορά με την ηλικία στην οποία βρίσκονται τα παιδιά, μεταδίδοντάς τους τη γνώση. Και από αλάνθαστο ένστικτο αρχίζουν από τα παραμύθια.

Κάθε λαός προσθέτει κι ενσωματώνει τα δικά του στοιχεία και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο λαϊκό κυρίως παραμύθι, ανάλογα με τις παραδόσεις, τη θρησκεία, τα «πιστεύω» και τη φαντασία που διαθέτει κι αυτό ακριβώς έχει μεγάλη σημασία για το παιδί, αφού το παραμύθι είναι από τις πρώτες

---

¹ Από παλαιότερη ομιλία μου για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου.

πηγές προσέγγισης και γνώσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την οποία θα έρθει σε επαφή ο νέος άνθρωπος. Ο ποιητής μας Κωστής Παλαμάς, βέβαια, έγραψε: «χωρίς φαντασίαν, ανθρωπίνη ζωή δεν υφίσταται ουδέ Τέχνη» κι αυτό μπορεί να αποτελεί έναν κανόνα για την πορεία του κάθε ανθρώπου, αφού μέσα από το παραμύθι παρακινείται κι ανοίγει φτερά η φαντασία του παιδιού.

Κάνοντας μια σύντομη ιστορική αναδρομή μπορούμε να πούμε κάποια πράγματα για την προέλευση και την πορεία του παραμυθιού στον χρόνο. Για την προέλευση των παραμυθιών υπάρχουν πολλές θεωρίες. Η ινδοευρωπαϊκή, η μυθολογική, η ινδική, η πολυγενετική, η ιστορικογεωγραφική (Γ. Μέγας), η συμβολιστική (προέλευση από τις παλιές τελετουργίες), η ψυχολογική-ψυχαναλυτική. Μία είναι αυτή που υποστηρίζει πως η κοιτίδα τους είναι η Ινδία και ότι προέρχονται από τους ηλιακούς μύθους, οι οποίοι βρίσκονται στο ιερό βιβλίο Ριγκ Βέντα.

Ο Άγγλος μελετητής Θίοντορ Μπένφι ισχυρίστηκε πως και οι ινδικοί μύθοι προήλθαν από τους Ελληνικούς μύθους του Αισώπου, ενώ οι Γερμανοί φιλόλογοι αδελφοί Γκριμ θεώρησαν πως τα παραμύθια είναι «έκπεπτωκότες μύθοι (= ιστορίες δηλ. που ξέπεσαν) που απώλεσαν τα βασικά τους στοιχεία κι έγιναν απλούστεροι». Ας σημειωθεί ότι το παραμύθι διαφοροποιείται από τον μύθο, διότι αποτελεί μια λαϊκή φαντασική διήγηση, ενώ ο μύθος (βλ. μύθοι του Αισώπου) έχει πάντα αλληγορία, είναι παραβολικός.

Τα παραμύθια τα μετέφεραν οι τσιγγάνοι σε όλον τον κόσμο και με τα ταξίδια των караβανιών ή με τη βοήθεια των ναυτικών μέσω της θάλασσας και των τσοπάνων σε βουνά και πεδιάδες έγιναν γνωστά και μεταδόθηκαν σ' όλες τις χώρες.

Από τη Μυκηναϊκή αρχαιότητα είναι γνωστός ο αγώνας του λαγού με τον σκαντζόχοιρο και στην αρχαία Ελλάδα ήταν πασίγνωστοι οι μύθοι του Αισώπου, τους οποίους ο ίδιος διέδιδε προφορικά. Ο Αίσωπος, ένας άσχημος εξωτερικά αλλά ευφυέστατος άνθρωπος, δούλος αρχικά, γεννημένος το 625 π. Χ. στο Αμόριο της Φρυγίας, έφερε αυτόν τον πλούτο των παραβολών ή αλληγοριών (λογοτεχνικό είδος στο οποίο ανήκουν οι μύθοι) στον Ελλαδικό χώρο, φθάνοντας στο σημείο να του στήσουν αργότερα οι Αθηναίοι ανδριάντα.²

Βεβαίως, στην αρχαία Ελλάδα υπήρχαν και παραμυθάδες, των οποίων απόγονοι θεωρούνται οι αοιδοί, αφού οι τελευταίοι στις έμμετρες αφηγήσεις τους περιελάμβαναν και μοτίβα παραμυθιών. Ο Ηρόδοτος και ο Αριστοφάνης αναφέρονται σε παραμύθια και παραμυθάδες, ενώ ο Αριστοτέλης μιλά για «τροφούς τε καί μητέρας», οι οποίες πρέπει να λένε παραμύθια στα παιδιά και μάλιστα στα «δυσυπνοῦντα παιδάρια» (= αυτά που κοιμούνται με δυσκολία). Η ίδια η λέξη παραμύθιον απαντάται από τον 5ον αιώνα π. Χ. στους Νόμους του Πλάτωνος και σημαίνει συμβουλή, παραίνεση, προτροπή,

---

² Το 560 π. Χ. ζητώντας χρησμό από τους Δελφούς για λογαριασμό του βασιλιά Κροίσου, ο Αίσωπος ειρωνεύτηκε τους ιερείς των Δελφών ότι μαντεύουν για να πλουτίζουν, και τους ντόπιους ότι ζουν από τα αφιερώματα των προσκυνητών. Εκείνοι τον κατηγόρησαν πως έκλεψε ένα χρυσό κύπελλο και τον καταδίκασαν σε θάνατο γκρεμίζοντάς τον από την κορυφή του Παρνασσού Υάμπεια.

παρηγοριά. Ο Πλάτων επίσης αναφέρει πως τα μικρά παιδιά «*ἔτι ἐν γάλαξιν*» (δηλαδή από τότε που ήταν μωρά και τρέφονταν κυρίως με γάλα) μεγάλωναν με παραμύθια.

Στους Ελληνιστικούς χρόνους υπήρχαν επαγγελματίες αφηγητές, οι λεγόμενοι «*αρετολόγοι*», ενώ ο Στράβων (1ος αι. π.Χ.- 1ος αι. μ.Χ.) και ο Πλούταρχος (45-120 μ.Χ.) είχαν παρατηρήσει και αναφέρουν στο έργο τους πως οι μύθοι είναι τα πιο ευχάριστα ακούσματα των παιδιών.

Τα παραμύθια πριν από τον 10ο αιώνα μ. Χ. διαδίδονται – έχοντας υποστεί ισλαμική επίδραση - μέσω Βυζαντίου, Ιταλίας, Ισπανίας ή από Κίνα, Θιβέτ και μέσω των Μογγόλων στην Ευρώπη. Για το παραμύθι στο Βυζάντιο υπάρχουν ελάχιστες πληροφορίες, όμως επί Τουρκοκρατίας πια ο ρόλος των παραμυθιάδων και των αφηγήσεών τους για τον ελληνικό κόσμο γίνεται σημαντικός, αφού διατηρούνται με την προφορική παράδοση το φρόνημα, οι νοοτροπίες, η γλώσσα και γενικά τα εθνικά στοιχεία για τους υπόδουλους Έλληνες.

Η αναγνώριση της αξίας της μελέτης του παραμυθιού αρχίζει στα μέσα του 19ου αιώνα, στο πλαίσιο της ανάπτυξης του κινήματος του ρομαντισμού, οπότε επίσης αναπτύσσεται και η επιστήμη της Λαογραφίας και ενώ τους δύο προηγούμενους αιώνες έχει ανακινηθεί το ενδιαφέρον για τα παραμύθια με αφορμή τα ταξίδια των Ευρωπαίων.

Την 1η Απριλίου 1805 γεννιέται ο «*πατέρας του παραμυθιού*» Χανς Κρίστιαν Άντερσεν³ στο νησί Φιονία της Δανίας. Μέσα από δεκάδες παραμύθια του, που μεταφράστηκαν σε όλες τις γλώσσες του κόσμου κάνοντάς τον διάσημο, παρουσίασε την μικροαστική τάξη της χώρας του και τη ζωή της με τρόπο ρεαλιστικό. *Τα καινούργια ρούχα του αυτοκράτορα, το ασημόπαπο, η βασίλισσα του Χιονιού, ο γιος του μπαλωματή, η πριγκίπισσα και το μπιζέλι, η ιστορία μιας δραχμής, το μολυβένιο στρατιωτάκι, η ιστορία της μητέρας, ο μικρός Κλάους και ο μεγάλος Κλάους, το κοριτσάκι με τα σπίρτα, τα κόκκινα παπούτσια, η μικρή γοργόνα, η τσοσδούλα* είναι ελάχιστα από τα 168 πασίγνωστα παραμύθια του, που έγραψε σε 42 χρόνια και που νανούρισαν, συμβούλεψαν και γαλούχησαν πολλές γενιές παιδιών σ' όλον τον κόσμο. Όλα είναι γεμάτα δράση, χιούμορ, λεπτή σάτιρα και με ήρωες ευγενικούς, ταλαντούχους και μεγαλόψυχους. Σήμερα έχει θεσπισθεί από τους Δανούς διεθνές «*Βραβείο Άντερσεν*» για όσους διακριθούν σ' αυτόν τον τομέα συγγραφής αλλά και η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου γιορτάζεται την 1η Απριλίου προς τιμήν του μεγάλου αυτού συγγραφέα των Παραμυθιών.

Το 1822 οι αδελφοί Γκριμ, γερμανοί φιλόλογοι, γλωσσολόγοι και λεξικογράφοι συγκεντρώνουν και εκδίδουν σε 2 τόμους γερμανικούς θρύλους, ενώ κάνουν και συλλογή λαϊκών παραμυθιών σε 7 εκδόσεις. *Η Κοκκινσκομφίτσα, η Χιονάτη και οι 7 νάνοι, η Ωραία Κοιμωμένη, η Ραπουνζέλ, Χάνσεν και Γκραίτελ, ο λύκος και τα 7 κατσικάκια* είναι κάποια από τα παραμύθια, που έμαθαν και χρωστούν όλα τα παιδιά του κόσμου σ' αυτούς.

---

³ Χανς Κρίστιαν Άντερσεν (1805-1875).

Ο Βλαντιμίρ Προπ (1895-1970), επιφανέστατος Ρώσος εθνολόγος, λαογράφος και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης, ασχολείται ιδιαίτερα με το παραμύθι και η εργασία του το 1928 για τη μορφολογία των παραμυθιών και ιδιαίτερα των ρωσικών μαγικών παραμυθιών αποτελεί σταθμό στην παγκόσμια Παραμυθολογία.

Στην Ελλάδα έχουμε φωτεινά ονόματα, όπως ο Νικόλαος Πολίτης, ο οποίος παρώτρυνε τους μαθητές του να καταγράψουν και να συγκεντρώσουν τα περισσότερα λαϊκά παραμύθια εκτιμώντας την αξία τους και το 1880 μίλησε για τα διαδοχικά επεισόδια του παραμυθιού, τα λεγόμενα *μοτίβα*. Οι μαθητές του, Γεώργιος Μέγας και Στίλπων Κυριακίδης, οι επιστήμονες – λαογράφοι Δημήτριος Λουκάτος και Μιχάλης Μερακλής και οι μαθητές τού δεύτερου Μηνάς Αλεξιάδης και Ευάγγελος Αυδίκος ασχολούνται τον περασμένον αιώνα με τις μελέτες για το παραμύθι.

Μέχρι να εναποτεθεί - κατά κάποιον τρόπο - στην τηλεόραση και στα άλλα μέσα η «ανατροφή και το μεγάλωμα» των παιδιών μας, υπήρχαν αφηγητές παραμυθιών στα νησιά του Αιγαίου, στις προσφυγικές κοινότητες των Ελλήνων Μικρασιατών, στην Πελοπόννησο, στη Θεσσαλία και σε κάθε γωνιά του Ελλαδικού και Κυπριακού χώρου.

Σήμερα εξακολουθούν να εκδίδονται τα γνωστά και να γράφονται νέα παραμύθια κι ακόμα ξαναπαρουσιάζονται όχι οι απλοί λαϊκοί παραμυθάδες αλλά σύγχρονοι αφηγητές παραμυθιών, οι οποίοι μέσα από ειδικές μελέτες και προσπάθεια μαθαίνουν απ' την αρχή τον τρόπο να προσεγγίζουν την παιδική ψυχή, για να καταφέρουν να της δώσουν την συμβουλή, την προτροπή, την παρηγοριά και τη χαρά, που πρόσφεραν οι παλιοί αυτοσχέδιοι παραμυθάδες με τις διηγήσεις τους.

Το παραμύθι στις μέρες μας προσφέρεται στο παιδί από καθέναν που νοιάζεται και αγρυπνά για το καλό του και για τη σωστή πνευματική του ανάπτυξη. Γονείς και εκπαιδευτικοί φροντίζουν όχι μόνο για *τὸ ζῆν* αλλά και για *τὸ εὖ ζῆν* των νέων ανθρώπων.

Τα παραμύθια ιστορώ

Τους μύθους ξεδιαλέγω.

Στολνῶ το ψέμα ὅσο μπορῶ

και την αλήθεια λέγω,

έγραψε σε ἔμμετρο λόγο ο λογοτέχνης μας Ι. Βηλαράς και ο διάσημος Ιταλός σκηνοθέτης Bernardo Bertolucci παρατηρεί: «*Προτιμῶ τη μυθολογία ἀπὸ την ιστορία, επειδὴ ἡ ιστορία ξεκινᾷ ἀπὸ την πραγματικότητα και καταλήγει στο ψέμα, ενώ ἡ μυθολογία ξεκινᾷ ἀπὸ το ψέμα και καταλήγει στην αλήθεια*».

Πράγματι, ὅποια κι αν εἶναι ἡ υπόθεση των παραμυθιών, εἴτε αναφέρονται σε καθημερινὰ ζητήματα θλιβερά ἢ αστεία εἴτε σε φανταστικά, εξωπραγματικά ἢ μαγικά, μέσα ἀπὸ αντιθέσεις, επαναλήψεις, κορυφώσεις και σε απροσδιόριστο τόπο και χρόνο, πάντοτε καταλήγουν να λένε αλήθειες -ἔστω και συγκαλυμμένες-, να συμβουλεύουν, να μορφώνουν, να εκπολιτίζουν τους ακροατές και αναγνώστες τους.

Οι συμβουλές μέσα από τα παραμύθια δίνονται μ' έναν ελκυστικό τρόπο, ώστε να μην απωθούν το παιδί (και ίσως και τους μεγάλους) αλλά να γίνονται αποδεκτές και όλοι να τις θυμούνται παίρνοντας απ' αυτές παραδείγματα. Ο τρόπος που δομείται ο μεγαλύτερος αριθμός παραμυθιών βοηθά ακριβώς σ' αυτό.

Στα περισσότερα παραμύθια, αφού περιγράφεται μια αρχική κατάσταση, έπειτα ακολουθεί κάποια απαγόρευση ή εντολή. Η εντολή κατά την απουσία των μεγάλων παραβιάζεται και πάνω σ' αυτό το ζήτημα ξετυλίγεται όλη η υπόθεση, την οποία παρακολουθούν με ενδιαφέρον για το αποτέλεσμα της οι μικροί ακροατές ή αναγνώστες. Η παραβίαση της εντολής επιφέρει όμως κάποιες άσχημες επιπτώσεις, κάποια βλάβη ή συμφορά στον ήρωα του παραμυθιού, η οποία περιγράφεται συνολικά και στις λεπτομέρειές της, κάνοντας το παιδί να βγάζει μόνο του τα συμπεράσματά του για τον τρόπο με τον οποίο και το ίδιο πρέπει να συμπεριφέρεται και να ενεργεί στη ζωή. Παρεμβάλλονται στη συνέχεια κάποιοι διάλογοι και αναζήτηση λύσης του προβλήματος, κάποιος εμφανίζεται και δίνει βοήθεια, δείχνει τον δρόμο αυτής της επίλυσης (παραβάλετέ τον με τον *‘από μηχανής θεό’* του αρχαίου δράματος). Ο ήρωας που ταλαιπωρήθηκε δέχεται και χρησιμοποιεί τη βοήθεια που του προσφέρεται αναπάντεχα, σαν από μηχανής θεό, κι έτσι επιστρέφει στην παλαιότερη καλή κατάσταση ή και σε μια ακόμα καλύτερη. Τέλος απαριθμούνται τα αποτελέσματα μετά την πραγματοποίηση της αποκατάστασης και της ισορροπίας των πραγμάτων. Μέσα από όλη αυτή την πορεία, την οποία το παιδί παρακολουθεί γοητευμένο, πραγματοποιείται η σημαντικότερη ίσως παιδαγωγική πράξη για τον κάθε μικρό ακροατή. Το εξαιρετικό επίσης με το παραμύθι και την επίδρασή του είναι πως -παρ' όλο το υπερρεαλιστικό (εξωπραγματικό) περιεχόμενό του- δεν δημιουργεί στο παιδί έναν κόσμο φανταστικό που να το βλάπτει ή να το σπρώχνει στη βία, πράγμα για το οποίο ελέγχονται και κατακρίνονται σήμερα τα μέσα ενημέρωσης και ιδιαίτερα η τηλεόραση (παραβάλετέ το με το αρχαίο δράμα, όπου ποτέ δεν εκτυλίσσονταν επί σκηνής οι σκηνές βίας και φρίκης).

Ο ρόλος του παραμυθιού -όποιος κι αν είναι ο φορέας του- εξακολουθεί να παραμένει συμβουλευτικός, προτρεπτικός και παραινετικός, χωρίς όμως να κάνει «κήρυγμα» και να απωθεί, ενώ είναι και διασκεδαστικός ταυτόχρονα. Παράλληλα μεταδίδει τον Πολιτισμό και την Παράδοση από τη μια γενιά στην άλλη.

Το παραμύθι διαθέτει απλότητα και αμεσότητα και το χαρακτηρίζει η απαραίτητη οικειότητα, ώστε να γίνει το εργαλείο που με τη βοήθειά του θα προσεγγίσει κανείς το παιδί αλλά και κάθε ευαίσθητη και μη αλλοτριωμένη ανθρώπινη ψυχή.

Έτσι, η επαφή του παιδιού με τη λογοτεχνία και ειδικότερα με το παραμύθι -για τις μικρότερες ηλικίες- συμβάλλει στην ανάπτυξή του με ποικίλους τρόπους. Το βοηθά να γνωρίσει και να κάνει κτήμα του ένα μεγάλο ποσοστό λεξιλογίου και του δίνει την ικανότητα επιτυχέστερου χειρισμού της γλώσσας. Αποκτά έτσι την ικανότητα να εκφράζει με σωστότερο τρόπο τις σκέψεις και τα

συναισθήματά του σε προφορικό και γραπτό λόγο. Δεδομένου ότι η κατάκτηση της γλώσσας είναι μια μακρόχρονη κι επίπονη διαδικασία, η οποία δεν επιτυγχάνεται απότομα και ξαφνικά με τη διδασκαλία λίγων ωρών στους μαθητές, γίνεται κατανοητό πόσο θετικά μπορεί να συμβάλει σ' αυτήν η συστηματική ενασχόληση του παιδιού με το παραμύθι και το παιδικό βιβλίο γενικότερα.

Το παραμύθι διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες και τις γνώσεις του μικρού αναγνώστη ή ακροατή του.

Μπορεί να παραδειγματίσει το παιδί και να του διαμορφώσει έναν καλό χαρακτήρα, την εποχή ακριβώς που είναι εύπλαστο, πραγματοποιώντας ομαλότερα κι ευκολότερα την κοινωνικοποίησή του και την ένταξή του στην ομάδα.

Βελτιώνει το αισθητικό του κριτήριο και τη στάση του απέναντι στη Λογοτεχνία και στις Καλές Τέχνες.

Καλλιεργεί και αναπτύσσει τη βούληση και το κριτικό πνεύμα του παιδιού, ώστε να καταστεί ικανό να διαμορφώσει γνώμη και την προσωπικότητά του και να εκφέρει ελεύθερα τις απόψεις του.

Καθοδηγεί συστηματικά και εξελίσσει την παιδική σκέψη με ομαλό τρόπο χωρίς να την υποδουλώνει αλλά την οδηγεί εκεί που μπορεί το παιδί να ονειρεύεται. Διαμορφώνει επίσης τη σκέψη ελευθερώνοντας τη φαντασία χωρίς να δεσμεύεται από χρόνο, τόπο, κοινωνικές συμβάσεις και χρησιμοποιώντας για ήρωες φανταστικά πρόσωπα.

Επαινεί και επιβραβεύει αρετές, χαρίσματα και σωστές ενέργειες κι αποφάσεις, ενώ ειρωνεύεται, αποδοκιμάζει και καυτηριάζει κακίες, ελαττώματα και λαθεμένα πρότυπα και στάσεις ζωής χωρίς να αποχαυνώνει με το εξωπραγματικό του περιεχόμενο. Αντίθετα, καθιστά το παιδί ικανό να προσγειώνεται κάθε στιγμή και στην πεζή πραγματικότητα του αληθινού κόσμου.

Ικανοποιεί την ανάγκη του καθενός να εκφραστεί και δίνει διέξοδο σε επιθυμίες και σκέψεις του παιδιού, ενώ αυτό εξακολουθεί να βρίσκεται προστατευμένο στην οικογενειακή εστία.

Το παραμύθι επίσης ψυχαγωγεί και ταυτόχρονα διδάσκει, διαπαιδαγωγεί και μορφώνει. Μεταφέρει και μεταδίδει αξίες απαραίτητες για τον αναπτυσσόμενον άνθρωπο κάνοντάς τον να ελπίζει και να αναζητά ομορφότερους κόσμους, στους οποίους να επιβάλλεται η κυριαρχία του καλού και του δικαίου. Παρουσιάζει το κακό να ηττάται στην αιώνια πάλη του με το καλό. Γίνεται για τον κάθε άνθρωπο *«η καθαρότερη ποίηση των πόθων μας, όπου καταφεύγει η βασανισμένη ψυχή, για να ανακουφιστεί από τη στενότητα και τη χυδαιότητα της βαρειάς καθημερινότητας»*, όπως έχει γραφτεί.

Επιπλέον, προβληματίζει τον ακροατή ή αναγνώστη και τον καθιστά ικανό να συλλαμβάνει αργότερα τα μηνύματα των καιρών και να συνειδητοποιεί τα κάθε είδους σημαντικά προβλήματα, που απασχολούν την κοινωνία και τον κόσμο, ώστε να μπορεί να τοποθετείται απέναντι σ' αυτά ως μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ως συνειδητός και υπεύθυνος πολίτης και άνθρωπος.

Είναι καλό να αναφερθεί η αξία που ο ίδιος ο Αϊνστάιν έδωσε στο παραμύθι. Όταν κάποια μητέρα τον είχε ρωτήσει με αγωνία τι θα πρέπει να διαβάζει το παιδί της, για να γίνει μεγάλος επιστήμονας, της απάντησε: «Παραμύθια». Κι όταν η μητέρα ρώτησε και μετά τι άλλο να κάνει, ο σοφός επιστήμονας απάντησε: «Κι άλλα παραμύθια». Κι όταν η μητέρα ξαναρώτησε τι να κάνει και μετά από αυτά, ο Αϊνστάιν απάντησε: «Ακόμα περισσότερα παραμύθια».

Τελειώνοντας σημειώνουμε κάτι που επίσης έχει αναφερθεί κατά καιρούς για τη σημασία του παραμυθιού και την επίδρασή του στα άτομα, ότι δηλαδή θα υφίστατο στασιμότητα σε όλες τις επιστήμες και τις τέχνες, αν δεν υπήρχαν άνθρωποι με αχαλίνωτη φαντασία που επηρεάστηκαν ακούγοντας ή διαβάζοντας στην παιδική τους ηλικία παραμύθια.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αναγνωστόπουλος Β. Δ., *Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1977

Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, *Το νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι*,
φιλολογική επιμέλεια κειμένων Γ. Μ. Παράσογλου, Θεσσαλονίκη 2002

Λιάπης Κώστας, «Παραμύθι: το αγαπημένο παιδί της παράδοσης και του λαϊκού προφορικού λόγου», στο: Β.

Δ. Αναγνωστόπουλος, *Λαϊκή παράδοση και παιδί*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1999

Μερακλής Μ. Γ., *Έντεχνος λαϊκός λόγος*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1993

Προπ Βλαντιμίρ Γ., *Μορφολογία του παραμυθιού*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1991